

ANMELDELSE DANSK SOM ANDETSPROG 19. jun. 2020 | kl. 07:09

Ti år - så ved man et og andet ...

Af: Lotte Svane Strange Petersen

Fem forskellige skoleklasser med høj andel af flersprogede elever er blevet fulgt af et forskerteam gennem et helt skoleliv. I denne samlede fremstilling af Tegn på sprog folder forskningslederen det enestående projekt ud.

Fakta

Titel

Tegn på sprog

Forfatter

Helle Pia Laursen

Pris

300

Sider

236

Forlag

Aarhus Universitetsforlag

Mange har sikkert ligesom undertegnede fulgt det nationale forskningsprogram Tegn på sprog lidt fra sidelinjen. Man har nikket nysgerrigt, når projektet blev nævnt, og man har kigget med, når forskerteamet udsendte nye statusrapporter, faglige artikler, bøger og inspirationshæfter.

De fleste med interesse for undervisning af flersprogede elever har i et eller andet omfang været bekendt med det store kvalitative længdestudie, hvis mål har været at skaffe indsigt i flersprogede elevers læse- og skriveudvikling for på den baggrund at kunne bidrage til udvikling af læse- og skrivepædagogik i klasserum med sproglig diversitet.

Alene dét, at fem skoleklasser er blevet fulgt i et helt årti af forskere, i tæt samarbejde med lærere, pædagoger og forskningsmedarbejdere, er jo helt vildt at tænke på.

Tankevækkende er det også, at kun 28 af de elever, der gik i en af de oprindelige fem børnehaveklasser, stadig var i klasserne, da karamellerne ti år senere skulle kastes. Elevudskiftninger, klassesammenlægninger og andre institutionelle omlægninger har været forløbets virkelighed, og alt i alt har ikke mindre end 267 forskellige elever været en del af de fem klasser.

Man har derfor måttet revidere den gængse opfattelse af en klasse som en relativt stabil enhed for med forskningsleder Helle Pia Laursens ord i stedet at betragte den som en konstellation, en institutionelt indlejret flydende ramme omkring et flow af mennesker.

Hvad dette har betydet for præmissen, målene og resultaterne, er noget af det, man kan fordybe sig i i denne 300 sider lange solide fremstilling af projektet. Men jeg afslører næppe for meget ved at sige, at det ikke er de hardcore forskningsresultater om en bestemt elevgruppes læse- og skriveudvikling, man får med sig i. Det er en anden form for viden, som "Tegn på sprog" efterlader, i form af blandt andet udvikling af faglige begrebsdannelser og kategoriseringer og ikke mindst didaktiske overvejelser og anbefalinger til arbejdet med læsning og skrivning i flersprogede klasser. På projektets hjemmeside kan man således hente en lang række stærke materialer, der på baggrund af forskningsprojektets praksiserfaringer løbende er blevet udviklet med viden, ideer, eksemplariske undervisningsforløb og anden virkelig god inspiration til læse- og skriveundervisning, der tager afsæt i flersprogede elevers sproglige forudsætninger, behov og resurser.

Bogens tilgang og formidlingsform er selvsagt akademisk og til tider krævende, men ikke mere end at man som interesseret praktiker kan være med. Under de sigende overskrifter "Hensigter", "Udsigter", "Indsigter" og "På sigt" udbredes de mest centrale af studiets mange iagttagelser og konklusioner i en vekselvirkning mellem næranalyser af praksis, didaktiske overvejelser og videnskabelige diskussioner.

Undervejs slås grundigt fast, at tilegnelse af et nyt sprog ikke er en lineær proces fra ét sprog frem mod kompetencer på et andet. Det at lære at tale og skrive dansk kan ikke forstås adskilt fra den enkeltes flersprogede udvikling, og blandt andet derfor er inddragelse af elevernes samlede flersproglige resurser i undervisningen så vigtig.

En af bogens grundlæggende videnskabelige diskussioner handler da også om styrker og begrænsninger i de to fagfelter, som projektet placerer sig imellem. På den ene side literacyforskningen, der traditionelt har taget afsæt i den prototypiske etsprogede elev med fokus på skriftsproget, og på den anden side andet- og flersprogsforskningen, hvis fokus har været på elevernes samlede flersprogede repertoire og det talte sprog. Det er en central pointe, at disse to forskningsfelter skal i kontakt med hinanden, når skrive- og læseundervisning i en sprogligt mangfoldig sammenhæng skal gentænkes og kvalificeres.

En anden af de mange konklusioner, der sidder i mig efter endt læsning, er betydningen af de subjektive dimensioner i børns tilegnelse af skriftsproget. Vi ved jo godt, at elevernes tidlige erfaring med sprog og skrift har indflydelse på, hvordan de tilgår læsning og skrivning i skolen, men det er alligevel tankevækkende at læse om, i hvor høj grad elevernes baggrund og forestillinger medvirker til kan/kan ikke-kategorier og følelser af lyst/ulyst i forbindelse med (det at lære) at læse og skrive. Med stor betydning for deres tanker om egne fremtidsmuligheder.

Også iagttagelserne om fænomenet sprogskam hos eleverne gør indtryk. At alt for mange flersprogede elever oplever decideret skam over ikke at kunne tilstrækkeligt dansk i forhold til de forestillede forventninger, er trist, og at dette kan begrænse elevernes deltagelse og sprogtilegnelse, er også en af de konklusioner, der må bringes og bruges videre. Heldigvis har erfaringerne fra Tegn på sprog allerede fundet vej ind i læse- og skriveundervisningen på mange skoler, og de bør og vil fortsat sætte aftryk og vise vej i både udvikling af god praksis i skolen, i undervisningen på læreruddannelsen og i videre forskning.

Gennem ti år har 267 børn vist forskerne en masse om, hvad det vil sige at gå i skole og lære at læse og skrive. Nu er projektet slut, og de mange involverede fagfolk kan se tilbage på et helt unikt projekt, som vi næppe har hørt det sidste til.

Se forskningsprojektets egen hjemmeside her

Kompagnistræde 34, 1208 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk